

Lesbrief bollenactie:

Hommels!

Deze les kun je het beste in het vroege voorjaar geven: februari of begin maart.

In de winter zijn er bijna geen bijen te zien. Wilde bijen overwinteren op verschillende manieren. Van de meeste hommelsorten overleeft alleen de koningin, andere soorten wilde bijen overwinteren als larve, als pop of ontwikkelen zich net voor de winter om als volwassene om te overleven. In het vroege voorjaar zijn de eerste wilde bijen op zoek naar eten. Belangrijk dus om al vroeg in het jaar bloeiende bloemen te planten. Maar waar gaan de bijen nu slapen? In deze les maken de leerlingen een nestje voor hommels. Ook gaan ze op zoek naar hommels. Door hun dikke vachtje kunnen hommels iets beter tegen de kou. Wie spot de eerste hommel?

Info

Achtergrondinformatie: In Nederland leven wel 358 soorten bijen. De meest bekende soort is de honingbij. Deze soort leeft in grote groepen en produceert honing. Ze leven bij imkers in kasten. Dan blijven er nog vele andere soorten bijen over (357 soorten!), die in het wild leven. Die bijen noemen we dan ook wilde bijen. Met de honingbij gaat het best goed, maar de andere bijen zijn in gevaar: de helft van alle wilde bijensoorten is bedreigd.

Veel van de bijensoorten leven alleen en worden solitaire bijen genoemd. Hommels horen tot de familie van de bijen en zijn ook belangrijk in het proces van het bestuiven. De meeste hommelsorten leven in groepen. Als je heel vroeg in het jaar een hommel ziet rondvliegen, dan is het de hommelskoningin. In het vroege voorjaar zoekt de koningin een plek om haar eitjes uit te broeden: een nest. Ze graaft haar nest niet zelf, maar gebruikt vaak een bestaande holte in de grond, zoals een muizenholletje. Hier moet al wat nestmateriaal aanwezig zijn, omdat zij zelf geen nestmateriaal kan verplaatsen. Zodra de hommels uitkomen, knappen die het werk op voor de koningin. Hommels verzamelen stuifmeel en nectar. Doordat hommels een vachtje hebben zijn ze ook bij wat koelere temperaturen te zien. De winter overleeft alleen de koningin.

BRONNEN

www.nederlandzoemt.nl/
nl.wikipedia.org/wiki/Hommels

TIP FILMPJE

In dit filmpje is veel informatie over de hommel verzameld:
<https://schooltv.nl/video/hommels-een-grote-harige-bij>

LESDOEL

Kerndoel

- **39** De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.
- **40** De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.
- **41** De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

Lesdoel

- De leerlingen leren een hommelmel te onderscheiden van elkaar en van andere soorten bijen.
- De leerlingen leren wat hommels eten en waar ze leven.
- De leerlingen leren hoe zij nestgelegenheden voor hommels kunnen maken.

LESDUUR

- **60 minuten**

BENODIGDHEDEN

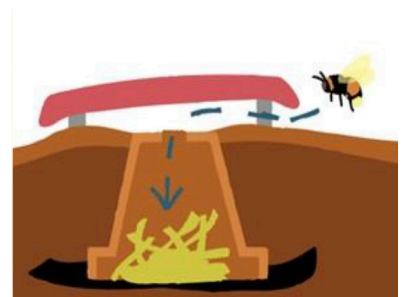
Deze les bestaat uit 2 onderdelen. Vraag eventueel een ouder om te helpen.

Hommels zoeken

- Gebruik de zoekposter uit het bloembollenlespakket of bestel een hommelseekkaart via winkel.ivn.nl/zoekkaart-hommels-24999468.html
- Download het telformulier voor de Nationale Bijentelling en print het document voor elk tweetal uit (te vinden via www.nationalebijentelling.nl).

Hommelnest maken

- Schep
- Bloempot (15cm breed)
- Grind
- Kippengaas
- Stro of zaagsel
- Dakpan of tegel
- Twee steentjes of dikke takken

TIP MUZIEK

Kinderen voor kinderen heeft een lied over het helpen van de bij geschreven "Red de bij!": schooltv.nl/video/kinderen-voor-kinderen-red-de-bij

MEER LEZEN

Charlotte Milner legt in Het bijenboek (winkel.ivn.nl/het-bijenboek.html) alles uit over bijen, waarom het een probleem is dat veel bijen verdwijnen, en wat je zelf kunt doen om bijen te helpen.

INHOUD

Inleiding

Bespreek met de leerlingen hoe het met de bloembollen binnen en buiten gaat. Vergelijk bijvoorbeeld het groeiproces binnen en buiten en stel hier vragen over. Hoe gaat het met 'het dagboek van een bol'? Bespreek voor welke dieren de leerlingen de bollen geplant hebben. Vraag na wat de leerlingen al weten over hommels. Maak hier een woordweb van. Dit kan op de coöperatieve manier of klassikaal.

Onderbouw

Vraag de leerlingen wat zij nog meer zouden willen weten over hommels. Schrijf de vragen op het vel bij het woordweb. Het antwoord gaan we tijdens deze les zoeken. De juf/meester heeft ook een vraag: waar slapen hommels eigenlijk? Schrijf ook die vraag op het woordweb.

Bovenbouw

Kijk het filmpje (bovenbouw): schooltv.nl/video/hommels-een-grote-harige-bij
Vul het woordweb aan (eventueel in een andere kleur).

Bespreek met de leerlingen dat we door de bloembollen te planten de bijen (en dus juist ook de hommels) hebben voorzien van voedsel in het (vroeg) voorjaar. Maar om ons heen zien we veel asfalt en stenen, waar moet de hommelsoning dan een nest maken? Daar gaan we vandaag mee aan de slag.

We gaan ook op zoek naar hommels. Maar, wat zijn eigenlijk de verschillen?
Kijk het filmpje (onder- en bovenbouw): youtu.be/UXICvPiGGW0

Kern

Verdeel de klas in 2 groepjes:

- Hommelnest maken
- Hommels zoeken

Hommelnest maken

Zie uitlegkaart

Hommels zoeken

Met behulp van de zoekkaart gaan de leerlingen op zoek naar hommels. Voor jonge kinderen is het speuren voldoende. Oudere kinderen kunnen op het telformulier noteren welke soort wilde bij zij hebben gezien. Lukt het de kinderen om bijen, hommels, wespen en zweefvliegen te herkennen? Bekijk dan ook samen de poster met bijensoorten. Wie ziet de meeste verschillende bijen?

Afsluiting

Bespreek hoe het maken van de slaappleatsen is gegaan. Bekijk met de leerlingen van de onderbouw welke vragen en nu beantwoord zijn en wat dat antwoord dan is. Bespreek met de bovenbouw of zij nog meer geleerd hebben, wat nog in hun woordweb geschreven moet worden. Bespreek ook hoe het zoeken naar hommels en andere wilde bijen is gegaan. Bespreek met de bovenbouw de resultaten op het telformulier. Die resultaten kunnen eventueel door de leerlingen verwerkt worden in een grafiek.

TIP
Bijen zoeken is een goede oefening voor de Nationale Bijentelling op 17 en 18 april 2021

Nederland ZOEMT

In actie voor de bij

BOUW EEN HOMMELNEST

Hommels maken hun nest meestal in de grond, waarvoor ze verlaten muizen- of mollengangen gebruiken. Het is niet makkelijk om een goede plek voor een nest te vinden, zeker niet op een plek met veel tegels. Je kunt hommels daarom helpen door zelf een nest te maken!

■ AAN DE SLAG

- Zoek een beschutte plek onder een struik of heg.
- Graaf een gat zo breed als de pot en zo diep dat de bloempot er helemaal in past.
- Leg wat grind in het gat. Daarboven leg je het kippengaas. Strooi wat zaagsel of stro op het kippengaas.
- Zet de bloempot nu ondersteboven in het gat. Schep aarde rondom de bloempot, maar zorg dat het gaatje bovenin vrij blijft.
- Ten slotte leg je op de aarde een dakpan. Laat de dakpan iets boven de grond zweven door er een tak of steen onder te leggen. Het is belangrijk dat de hommelskoningin nog wel door het gaatje van de bloempot naar binnen kan vliegen.
- Nu maar wachten tot de koningin jouw nestje kiest! Succes!

■ DIT HEB JE NODIG:

- Schep
- Bloempot (15 cm breed)
- Grind
- Kippengaas
- Stro of zaagsel
- Dakpan
- Twee steentjes of dikke takken

